

MEŽA MAŠĪNU OPERATORA PROFESIJAS STANDARTS

1. Profesijas nosaukums, kvalifikācijas līmenis	
Meža mašīnu operators	Trešais profesionālās kvalifikācijas līmenis (3. PKL) (atbilst ceturtajam Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmenim (4. LKI))
2. Profesionālās kvalifikācijas prasības	
Profesijas specializācijas: Nav.	
Saistītās profesijas, kvalifikācijas līmenis: Nav.	
3. Profesionālās darbības pamatuzdevumu un pienākumu kopsavilkums	
<p>Meža mašīnu operators strādā ar meža apsaimniekošanas darbu mašīnām – harvesteru un forvarderu (turpmāk kopā – meža mašīnas). Ar meža mašīnām veic koku gāšanu, koksnes produktu sagatavošanu un pievešanu līdz krautuvei ceļmalā. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai meža mašīnu operatoram nepieciešama motorzāģa operatora apliecība, B kategorijas vadītāja apliecība un meža mašīnu kategorijai atbilstoša traktortehnikas vadītāja apliecība. Meža mašīnu operators strādā meža nozares uzņēmumos.</p> <p>Meža mašīnu operatora pienākumi un uzdevumi:</p> <p>3.1. Darba plānošana mašīnizētai cirsmas izstrādei:</p> <ul style="list-style-type: none">– izvērtēt meža mašīnu pārvietošanās iespējas dažādā apvidū;– saglabāt cirsmu izstrādē dabas un sabiedrībai nozīmīgās vērtības;– noteikt koksnes produktu krautuvei piemērotāko vietu;– sagatavot cirsmas izstrādes tehnoloģisko karti;– plānot koksnes produktu pievešanas ceļu izvietošanu cirmā;– ievērot darba drošības prasības cirsmu izstrādes darbos. <p>3.2. Koksnes produktu ražošana ar harvesteru:</p> <ul style="list-style-type: none">– noregulēt harvestera manipulatoru atbilstoši operatora individuālajām prasmēm;– sagatavot koka stumbra sagarumošanas datni;– kalibrēt harvestera mērīšanas precizitāti;– gāzt kokus un sagatavot koksnes produktus ar harvesteru visos ciršu veidos mežā;– nomērīt mežaudzes rādītājus pēc koku ciršanas;– izvērtēt sava darba rādītājus prasmju pilnveidei. <p>3.3. Koksnes produktu pievešana ar forvarderu:</p> <ul style="list-style-type: none">– noteikt koksnes produktu izvietošanu krautuvē;– noregulēt forvardera manipulatoru atbilstoši operatora individuālajām prasmēm;– komplektēt forvardera kravas ar dažāda veida koksnes produktiem;– vadīt forvarderu dažādā apvidū un pievešanas apstākļos;	

- veikt pievešanas ceļu uzturēšanas pasākumus;
- izkraut koksnes produktus krautuvē.

3.4. Meža mašīnas tehniskās kārtības uzturēšana un vienkāršu remontu veikšana:

- aprīkot meža mašīnas ar atbalsta un pretslīdēšanas ķēdēm;
- veikt meža mašīnu ikdienas un periodiskās apkopes;
- noteikt meža mašīnu tehnisko mezglu bojājumus, veikt vienkāršus remontus;
- regulēt meža mašīnu tehniskos mezglus;
- lietot naftas produktus absorbējošos materiālus;
- ierīkot naftas produktu novietni.

3.5. Nokļūšana darbavietā mežā un/vai meža mašīnu apgāde:

- patstāvīgi nokļūt darbavietā;
- izvērtēt vieglā automobiļa tehnisko gatavību dalībai ceļu satiksmē;
- noteikt optimālāko maršrutu līdz darbavietai mežā;
- nogādāt kravu uz darbavietu mežā;
- sagatavot kravu pavaddokumentus.

3.6. Profesionālās darbības pamatprincipu īstenošana:

- izpildīt darbus atbilstoši darba aizsardzības, ugunsdrošības un elektrodrošības noteikumiem;
- ievērot darba tiesisko attiecību normas;
- lietot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas atbilstoši iekļautajiem uzdevumiem;
- strādāt individuāli un sadarboties ar darba kolēģiem;
- lietot valsts valodu;
- lietot svešvalodu;
- pilnveidot profesionālo kvalifikāciju.

**4. Profesionālās darbības pamatzuddevumu un pienākumu izpildei nepieciešamās prasmes un attieksmes,
PROFESIONĀLĀS zināšanas un kompetences**

Nr. p.k.	Uzdevumi	Prasmes un attieksmes	Profesionālās zināšanas	Kompetences (kvalifikācijas līmenis)	
4.1.	Izvērtēt meža mašīnu pārvietošanās iespējas dažādā apvidū.	Novērtēt cirsmu izstrādes darba apstākļus.	<u>Izpratnes līmenī:</u> Meža augsnes, reljefs un īpašības. Meža mašīnu tipi.	Spēja plānot mašīnizētus cirsmas izstrādes darbus.	4. LKI
		Noteikt meža mašīnu piemērotību darbam konkrētā apvidū.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Mežsaimniecības darbu plānošana.		
4.2.	Saglabāt cirsmu izstrādē dabas un sabiedrībai nozīmīgās vērtības.	Identificēt saglabājamās dabas vērtības.	<u>Izpratnes līmenī:</u> Bioloģiski nozīmīgie meža struktūras elementi.		
		Atpazīt sabiedrībai nozīmīgas vērtības.	Saglabājamās kultūras un vēstures vērtības.		
4.3.	Noteikt koksnes produktu krautuvei piemērotāko vietu.	Aprēķināt krautuvei nepieciešamo platību.	<u>Izpratnes līmenī:</u> Koksnes produkti.		
		Izvērtēt krautuvei piebraucamos ceļus.	Krautuves ierīkošanu ierobežojošie faktori.		
		Identificēt ierobežojošos faktorus krautuves ierīkošanai.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Krautuves platības aprēķini.		
		Izvietot kolektīvos aizsardzības līdzekļus cirsmu izstrādes darbavietā.			
		Lietot individuālos aizsardzības līdzekļus cirsmu izstrādes darbos.			
4.4.	Sagatavot cirsmas izstrādes tehnoloģisko karti.	Uzzīmēt cirsmas izstrādes tehnoloģisko shēmu.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Tehnoloģiskajā kartē lietojamie apzīmējumi un prasības tās sagatavošanai.		
		Noteikt cirsmas izstrādes sleju secību.	Darba aizsardzības prasības mežsaimniecībā.		
		Noteikt izdevīgāko un drošāko pievešanas ceļu izvietošanu.	Digitālo un drukāto karšu lietošana.		

4.5.	Plānot koksnes produktu pievešanas ceļu izvietojumu cirsnā.	Novērtēt meža mašīnu aprīkojumu darbam konkrētā apvidū.	<u>Izpratnes līmenī:</u> Meža mašīnu aprīkojums.		
		Noteikt cirsmas izstrādes sleju secību.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Mežizstrādes darbu plānošana. Digitālo un drukāto karšu lietošana.		
4.6.	Sagatavot cirsmas izstrādes darbavietu atbilstoši darba drošības prasībām.	Identificēt riskus darbavietā.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Darba aizsardzības prasības mežsaimniecībā.		
		Izvietot kolektīvos aizsardzības līdzekļus cirsmu izstrādes darbavietā.			
		Lietot individuālos aizsardzības līdzekļus cirsmu izstrādes darbos.			
4.7.	Noregulēt harvesteru manipulatoru atbilstoši operatora individuālajām prasmēm.	Novērtēt harvesteru manipulatora kustību ātrumu un sabalansētību.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Manipulatora regulēšanas principi.		
		Regulēt harvesteru manipulatora kustību ātrumu.			
4.8.	Sagatavot koka stumbra sagarumošanas datni.	Atšķirt dažādus koksnes produktus un to vērtību.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Koka stumbra sagarumošanas datnes sagatavošana. Koksnes produktu kvalitātes prasības.		
		Izveidot koka stumbra sagarumošanas datni.			
4.9.	Kalibrēt harvesteru mērīšanas precizitāti.	Ielādēt koku stumbru datus elektroniskajā dastmērā.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Harvesteru mērījumu kalibrēšana.		
		Mērīt koku stumbrus ar elektronisko dastmēru.			
		Regulēt harvesteru mērīšanas sistēmu.			
4.10.	Gāzt kokus un sagatavot koksnes produktus ar harvesteru visos ciršu veidos mežā.	Pielietot koku gāšanas metodes ar harvesteru.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Harvesteru darba metodes. Koksnes produktu kvalitātes prasības.		
		Izvērtēt sagatavojamo koksnes produktu kvalitāti.			

4.11.	Nomērīt mežaudzes rādītājus cirsmas izstrādes procesā un pēc tā.	Noteikt mežaudzes biežību un šķērslaukumu.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Mežaudzes mērīšanas paņēmieni. Noteikumu prasības par koku ciršanu mežā.		
		Nomērīt atvērumus mežaudzē.			
4.12.	Izvērtēt sava darba rādītājus prasmju pilnveidei.	Izmantot meža mašīnu darba laika un ražīguma uzskaites datus.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Darba metodes mašinizētā mežistrādē.	Spēja izvērtēt mašinizēta darba rādītājus prasmju pilnveidei.	4. LKI
		Izmantot racionālākos darba paņēmienus.			
4.13.	Noteikt koksnes produktu izvietojumu krautuvē.	Aprēķināt koksnes produktu novietošanai nepieciešamo platību krautuvē.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Koksnes produkti. Kokmateriālu krautuvju plānošanas principi.	Spēja pievest krautuvē koksnes produktus ar forvarderu.	4. LKI
		Noteikt koksnes produktu izvietojuma secību krautuvē.			
4.14.	Noregulēt forvardera manipulatoru atbilstoši operatora individuālajām prasēm.	Novērtēt forvardera manipulatora kustību ātrumu un sabalansētību.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Manipulatora regulēšanas principi.		
		Regulēt forvardera manipulatora kustību ātrumu.			
4.15.	Komplektēt forvardera kravas ar dažāda veida koksnes produktiem.	Novērtēt koksnes produktu pievešanas secību.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Forvardera kravu komplektēšana.		
		Koksnes produktu izvietošana kravas nodalījumā.			
4.16.	Vadīt forvarderu dažādā apvidū un dažādos pievešanas apstākļos.	Novērtēt pārvietošanās ierobežojumus, ņemot vērā apvidus reljefu.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Forvardera vadīšana.		
		Izvēlēties koksnes produktu pievešanai piemērotāko ceļu.			
4.17.	Veikt pievešanas ceļu uzturēšanas pasākumus.	Novērtēt pievešanas ceļu nestspēju.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Pievešanas ceļu uzturēšanas pasākumi.		
		Pastiprināt pievešanas ceļus, uzlabojot meža mašīnu braukšanas apstākļus.			

4.18.	Izkraut koksnē produktus krautuvē.	Novietot forvarderu pareizā izkraušanā pozīcijā.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Krautņu veidošanas darba drošības noteikumi. Krautņu veidošanas principi. Koksnē produktu kvalitātes prasības.		
		Šķirot koksnē produktus atbilstoši sagatavotajam sortimentam.			
		Veidot koksnē produktu krautnes.			
4.19.	Aprīkot meža mašīnas ar atbalsta un pretslīdēšanas ķēdēm.	Izvēlēties apvidus apstākļiem piemērotas pretslīdēšanas vai atbalsta ķēdes.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Forvardera aprīkošana ar pretslīdēšanas un atbalsta ķēdēm.	Spēja uzturēt meža mašīnas tehniskā kārtībā un veikt vienkāršus remontus.	4. LKI
		Uzmontēt un nospriegot atbalsta un pretslīdēšanas ķēdes.			
4.20.	Veikt meža mašīnu ikdienas un periodiskās apkopes.	Izvēlēties meža mašīnu apkopei nepieciešamos materiālus.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Meža mašīnu apkopju veikšana.		
		Nomainīt un papildināt tehniskos šķidrumus un nolietoto daļas.			
4.21.	Veikt meža mašīnu vienkāršus remontus.	Novērtēt tehnisko mezglu nolietojumu un bojājumus.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Meža mašīnu uzbūve un remonts. Rezerves daļu katalogu izmantošana.		
		Remontēt tehniskos mezglus.			
		Identificēt nepieciešamās rezerves daļas, izmantojot katalogus.			
4.22.	Regulēt meža mašīnu tehniskos mezglus.	Novērtēt meža mašīnu mezglu darbību atbilstoši tehniskajām prasībām.	<u>Izpratnes līmenī:</u> Meža mašīnu tehnisko mezglu uzbūve.		
		Iestaīt tehniskos parametrus meža mašīnu datorprogrammās.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Meža mašīnu tehnisko mezglu regulēšana.		
		Mehāniski regulēt tehniskos mezglus.			

4.23.	Lietot naftas produktus absorbējošos materiālus.	Izvietot naftas absorbējošos materiālus ūdeņos.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Naftas produktu absorbentu lietošana.	Spēja uzglabāt un izmantot naftas produktus mežā atbilstoši vides aizsardzības prasībām.	3. LKI
		Novietot naftas absorbējošos paklājus augsnes aizsardzībai.			
4.24.	Ierīkot naftas produktu novietni.	Izvēlēties piemērotāko vietu naftas produktu iepakojumu novietošanai.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Naftas produktu iepakojumu marķējumi. Naftas produktu uzglabāšana mežā.		
		Novērtēt naftas produktu iepakojumu atbilstību noteikumiem.			
4.25.	Patstāvīgi nokļūt darbavietā.	Vadīt automobili.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Ceļu satiksmes noteikumi.	Spēja vadīt automobili, lai nokļūtu darbavietā mežā.	3. LKI
		Izvērtēt auto ceļu stāvokli un bīstamās situācijas uz ceļa.			
4.26.	Izvērtēt vieglā automobiļa tehnisko gatavību dalībai ceļu satiksmē.	Pārbaudīt tehnisko šķidrumu pietiekamību automobilī.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Vieglo automobiļu apkope.		
		Novērtēt automobiļa ritošās daļas atbilstību drošai dalībai satiksmē.			
4.27.	Noteikt optimālāko maršrutu līdz darbavietai mežā.	Lietot drukātās un digitālās ceļu kartes.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Digitālo un drukāto karšu lietošana.		
		Izvēlēties izdevīgāko maršrutu.			
4.28.	Nogādāt kravu uz darbavietu mežā.	Izvēlēties piemērotākos kravas nostiprināšanas līdzekļus.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Kravu stiprināšanas veidi. Kravu stiprināšanas līdzekļi.	Spēja sagatavot kravas pavaddokumentus un nogādāt kravu.	3. LKI
		Nostiprināt pārvadājamo kravu.			
4.29.	Sagatavot kravu pavaddokumentus.	Izvēlēties kravai nepieciešamo pavaddokumentu veidus.	<u>Lietošanas līmenī:</u> Pavaddokumentu aizpildīšanas noteikumi.		
		Aizpildīt kravas pavaddokumentus.			

**5. Profesionālās darbības pamatuzdevumu un pienākumu izpildei nepieciešamās prasmes un attieksmes,
VISPĀRĒJĀS zināšanas un kompetences**

Nr. p.k.	Uzdevumi	Prasmes un attieksmes	Vispārējās zināšanas	Kompetences (kvalifikācijas līmenis)	
5.1.	Izpildīt darbus atbilstoši darba aizsardzības, ugunsdrošības un elektrodrošības noteikumiem.	Lietot individuālos un kolektīvos aizsardzības līdzekļus.	<u>Priekšstata līmenī:</u> Darba vides riska faktori un novērtēšanas metodes. Darba aizsardzības, elektrodrošības, ugunsdrošības normatīvie akti. Darba apstākļi un cilvēka veselība kā dzīves kvalitātes nosacījums.	Spēja veikt darba uzdevumus, ievērojot darba aizsardzības, elektrodrošības, ugunsdrošības prasības atbilstoši nozares normatīvajiem aktiem.	3. LKI
		Droši ekspluatēt tehnoloģiskās iekārtas un aprīkojumu.			
		Sniegt pirmo palīdzību.			
		Rīkoties ugunsgrēka gadījumā saskaņā ar noteikto kārtību.	<u>Izpratnes līmenī:</u> Ergonomikas principi. Tehnoloģisko iekārtu un aprīkojuma ekspluatācijas noteikumi. Aizsardzības pasākumi darba vides gaisa temperatūras, trokšņa un vibrāciju līmeņa kaitīgās ietekmes uz veselību mazināšanā.	Spēja atbildīgi rīkoties ekstremālās situācijās un sniegt pirmo palīdzību.	3. LKI
		Organizēt savu darbu atbilstoši darba aizsardzības, elektrodrošības, ugunsdrošības un vides aizsardzības prasībām un ietekmei uz veselību.			
		Novērtēt individuālās rīcības un lēmumu ietekmi uz personīgo un citu cilvēku drošību.			
<u>Lietošanas līmenī:</u> Drošības signāli un zīmes.					
5.2.	Ievērot darba tiesisko attiecību normas.	Pielietot darba likuma prasības.	<u>Priekšstata līmenī:</u> Darba tiesiskās attiecības. Individīda tiesības, pienākumi un atbildība.	Spēja ievērot un nodibināt darba tiesiskās attiecības, kā arī ievērot uzņēmuma iekšējās darba kārtības noteikumus.	4. LKI
		Pildīt uzņēmuma iekšējās darba kārtības noteikumus.	<u>Izpratnes līmenī:</u> Darba līguma un koplīguma sastāvs.	Spēja veikt pienākumus, ievērojot noteiktos darba izpildes termiņus un kvalitātes prasības.	3. LKI
5.3.	Lietot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas atbilstoši iekļautajiem uzdevumiem.	Pildīt uzticētos pienākumus ievērojot noteiktos termiņus.	<u>Priekšstata līmenī:</u> Informācijas sistēmu drošība. Autortiesību pamati.	Spēja izvēlēties un lietot informācijas un komunikāciju tehnoloģijas darba uzdevuma veikšanai.	3. LKI
		Sagatavot pēc parauga dokumentus vai atskaites, izmantojot lietojumprogrammas.	<u>Lietošanas līmenī:</u>		

		Sazināties, izmantojot informācijas tehnoloģijas.	Lietojumprogrammas dokumentu. sagatavošanā.		
5.4.	Strādāt individuāli un sadarboties ar darba kolēģiem	Strādāt individuāli.	<u>Izpratnes līmenī:</u> Efektīvas komunikācijas priekšnosacījumi. Saskarsmes psiholoģija un ētika. Sadarbības veicināšanas principi. <u>Lietošanas līmenī:</u> Pozitīvas saskarsmes paņēmieni. Laika plānošanas paņēmieni.	Spēja patstāvīgi plānot laiku, veicot uzdevumu individuāli vai komandā, efektīvi iesaistīties komandas darbā un sekmīgi sadarboties darba kolektīvā.	4. LKI
		Sadarboties komandā.			
		Apzināties savu atbildību kopējā uzdevuma veikšanā.			
		Personīgi iesaistīties jaunu ideju radīšanā, izrādot iniciatīvu.			
		Kritiski un radoši domāt.			
		Risināt konfliktsituācijas.			
		Plānot darba uzdevuma izpildes secību.			
Argumentēt savu viedokli.					
5.5.	Lietot valsts valodu.	Sazināties valsts valodā.	<u>Izpratnes līmenī:</u> Vārdu krājums. Gramatikas un valodas funkcijas. Verbālās mijiedarbības veidi. <u>Lietošanas līmenī:</u> Valsts valoda. Profesionālā terminoloģija.	Spēja izteikt un interpretēt jēdzienus, domas, faktus un viedokli gan mutiski, gan rakstiski valsts valodā.	4. LKI
		Lietot profesionālo terminoloģiju valsts valodā.			
5.6.	Lietot vienu svešvalodu.	Sazināties mutiski un rakstiski svešvalodā.	<u>Priekšstata līmenī:</u> Starpkultūru mijiedarbība. <u>Lietošanas līmenī:</u> Svešvaloda. Profesionālā terminoloģija.	Spēja lietot profesionālo terminoloģiju vienā svešvalodā.	4. LKI
		Lietot profesionālo terminoloģiju vienā svešvalodā.			

5.7.	Pilnveidot profesionālo kvalifikāciju.	Izvērtēt savas profesionālās prasmes un izaugsmes iespējas.	<u>Priekšstata līmenī:</u> Lēmumu pieņemšanas principi. Profesionālās karjeras izaugsme un tās nozīme. Mācīšanās stratēģijas. Pašvērtējuma principi.	Spēja pieņemt lēmumus par savas karjeras plānošanu izvēlētajā profesionālajā jomā.	4. LKI
		Apgūt jaunas prasmes atbilstoši darba tirgus vajadzībām.			
		Orientēties informācijas iegūšanas avotos par nozarē notiekošo.			

Vispārīga informācija	
Profesijas standarta iesniedzējs	<p>Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība.</p> <p>Profesijas standarta izstrādes darba grupa:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Artūrs Bukonts – eksperts, asociācija "Latvijas koks", Latvijas Neatkarīgo mežizstrādātāju asociācija, biedrība "Latvijas kokapstrādes uzņēmēju un eksportētāju asociācija", izpilddirektors; – Māris Bondars – eksperts, Valsts meža dienests, Sēlijas virsmežniecība, virsmežzinis; – Jānis Gercāns – eksperts, AS "Latvijas valsts meži", Ražošanas kvalitātes daļas vadītājs; – Guntars Reinfelds – eksperts, SIA "SELF Loģistika", valdes loceklis; – Pārsla Kursīte – eksperte, SIA "Billerudkorsnas Latvia", darba aizsardzības vecākais speciālists; – Inguna Siņica – moderatore, Latvijas Meža nozares arodbiedrība, priekšsēdētāja vietniece; – Anete Kice – moderatora asistente, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība. <p>Metodiskais atbalsts:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Helga Kaukule – Valsts izglītības satura centrs, projekts "Nozaru kvalifikācijas sistēmas pilnveide profesionālās izglītības attīstībai un kvalitātes nodrošināšanai", vecākā eksperte satura izstrādes jautājumos.
Profesijas standarta ekspertu darba grupa	<ul style="list-style-type: none"> – Normunds Strūve, Zemkopības ministrija, Meža departamenta direktora vietnieks; – Gints Priedkalns, Zemkopības ministrija, Valsts meža dienests, Kontroles un uzraudzības daļas kvalitātes vadītājs; – Ieva Erele, Kokrūpniecības nozares ekspertu padome, priekšsēdētāja vietniece, asociācija "Latvijas Mēbeles", valdes locekle – izpilddirektore; – Jānis Gercāns, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība, AS "Latvijas valsts meži" Mežizstrādes kvalitātes vadītājs; – Aivis Āva, Profesionālās izglītības biedrība, profesionālās izglītības kompetences centrs "Rīgas Valsts tehnikums", Kokapstrādes nodaļas profesionālās izglītības skolotājs. – Ilga Bidzāne, Valsts izglītības satura centrs, Profesionālās izglītības departamenta Profesionālās izglītības satura nodrošinājuma nodaļas vecākā referente.
Profesijas standarta NEP atzinums	15.05.2018.
Profesijas standarta saskaņošana PINTSA	23.05.2018.
Profesijas standarta iepriekš saskaņotās redakcijas	18.08.2010.